

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 72 Ağustos 2020 & Volume: 13 Issue: 72 August 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKİYE'DEKİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARI, MESLEKİ MEMNUNİYET DÜZEYLERİ VE BEKLENTİLERİ *PROBLEMS, PROFESSIONAL SATISFACTION LEVELS AND EXPECTATIONS OF ACCOUNTING BUSINESS MEMBERS IN TURKEY*

Neşegül PARLAK*

Öz

Dijital dönüşüm ve küreselleşme ile yaşanan hızlı değişim ve gelişim ülkelerin ekonomik sistemlerini etkilemekte ve bu sistemin içerisinde önemli bir yere sahip olan muhasebe mesleğinin de bu gelişime paralel olarak kendini güncellemesini zorunlu kılmaktadır. Dinamik bir yapıya sahip olan muhasebe mesleği aktif bir şekilde zamana, ihtiyaca göre sürekli ve görülür bir şekilde değişim ve yenilenme faaliyeti içerisinde. Bu süreçte muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerin işleyişi ile ilgili birçok sorunla karşılaşması muhtemeldir.

Bu araştırmada, Türkiye'de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunları, mesleki memnuniyet düzeyleri ve beklentilerini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla, Türkiye genelinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik web ortamında anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. Elde edilen 406 adet anket değerlemeye alınmış ve SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, mevzuatın sık sık değişmesi ve takip edilmesinin zor olması ve bazı meslek mensuplarının ucuza defter tutmaları en fazla sorunun yaşandığı ifadeler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, ankete katılan meslek mensuplarının büyük çoğunluğu mesleğinden memnun olduklarını ifade etmiş ve mesleğe giriş konusunda yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Muhasebe Meslek Mensubu, Muhasebe Meslek Mensubu Sorunları.

JEL Kodları: M40, M41, M42.

Abstract

The rapid change and development experienced by digital transformation and globalization affects the economic systems of countries and obliges the accounting profession, which has an important place in this system, to update itself in parallel with this development. The accounting profession, which has a dynamic structure, is actively engaged in a continuous and visible change and renewal activity according to time and need. In this process, accounting professionals are likely to encounter many problems related to the functioning of professional activities.

In this research, it is aimed to determine the problems, professional satisfaction levels and expectations of the accounting professionals operating in Turkey. For this purpose, survey in web environment was prepared and implemented for accounting profession members operating throughout Turkey. The obtained 406 surveys were evaluated and analyzed using the SPSS program. According to the results of the study, changes in legislation frequently and difficult to follow, and the fact that some professionals keep books cheaply, were determined as the most problematic statements. Furthermore, the majority of the surveyed professionals expressed their satisfaction with their profession and stated that a new regulation should be made regarding entry into the profession.

Keywords: Accounting Profession, Accounting Profession Member, Accounting Profession Member's Problems.

JEL Codes: M40, M41, M42

* Öğr. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi FMYO, Orcid ID: 0000-0002-16697389, nparlak@odu.edu.tr

GİRİŞ

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisi ile muhasebe mesleğinin kapsamı genişlemiş, meslek mensuplarının kendilerini geliştirme gereksinimi, paydaşlara karşı sorumlulukları daha da artmış ve meslek gittikçe daha yorucu ve stresli hale gelmiştir. Ülkelerin ekonomik sistemlerinin sağlıklı işleyişi için sisteme dahil olan bütün taraflara güvenilir belge ve bilgi sağlama hususunda önemli bir yere sahip olan muhasebe mesleğine olan ihtiyaç da her geçen gün daha da artmıştır. Bununla birlikte, meslek mensuplarının ücretleri, toplumdaki algılanışı ve mesleki saygınlığına ilişkin herhangi bir gelişme olmamıştır.

Bu araştırma Türkiye genelinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupların sorunlarını, memnuniyet düzeylerini ve beklentilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçları ve yapılan literatür incelemesine göre çözüm önerileri getirilmiştir. Yapılan araştırmanın muhasebe mesleğinin gelişimine ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Muhasebe meslek mensuplarının mevcut sorunlarının tespiti ve çözüm önerilerinin sunulması ile mesleki faaliyetlerin kalitesini ve mesleğin saygınlığını artırma yönünde katkı sağlayacaktır. Ayrıca, sorunların çözüme kavuşması ve mesleğin hak ettiği değeri bulması ile kalifiye personelin mesleğe özendirilmesi ve mesleğe kazandırılmasını sağlanarak daha prestijli ve saygın bir meslek haline gelecektir.

1. LİTERATÜR

Türkiye'deki meslek mensuplarının sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm önerileri geliştiremeye yönelik farklı dergi ve yayınlarda, farklı örneklem gruplarını kapsayan araştırmalar yapılmıştır. Bu bölümde literatürde yer alan araştırmalar özetlenmeye çalışılacaktır.

Kalaycı ve Tekşen (2006) tarafından Isparta ilinde bağımsız olarak faaliyet yürüten 52 meslek mensubu üzerinde anket uygulaması yapılmış ve muhasebecilik mesleğinde karşılaşılan sorunları araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, mükelleflerin az vergi ödettirme beklentisi, mevzuat değişiklikleri, meslektaşların defterleri ucuza tutması, ücretlerin düşük olması, iş yükünün fazla olması ve ücretlerin zamanında ödenmemesi meslek mensuplarının sorunları olarak tespit edilmiştir.

Işık, Özen ve Kabasoluk (2006) tarafından Denizli ilinde faaliyet gösteren 450 meslek mensubuna yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, mükelleflerin muhasebe ücreti konusunda zorluk çıkarması, mesleğin itibar görmemesi, fazla sayıda meslek mensubu olması, mevzuatta ve bürokratik işlemlerde yaşanan sürekli değişim ve iş yükünün fazla olması, meslek mensupları tarafından algılanan en önemli sorunlar olarak tespit edilmiştir. Muhasebe ücretlerinin zamanında ödenmesi ve mesleğe ve meslek mensubuna karşı saygı ve güvene dayalı ilişkinin kurulması ise meslek mensuplarının önde gelen beklentileri olarak tespit edilmiştir.

Alagöz ve Ceran (2007) tarafından, Konya ilinde faaliyet gösteren 354 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın sonucu elde edilen bulgulara göre, kamu kurumlarında; süre uzatmalarının son güne bırakılması, bürokratik işlemlerdeki yoğunluk, sürekli yapılan düzenlemelerin iş yükünü arttırması, mükelleflerin; ücret ödeme konusunda ve bilgi/belge akışında yaşattığı sıkıntılar ve mevzuat ilgili yaşanan sorunlar önemli sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Yayla (2007) tarafından, meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerini tespit etmek amacıyla, Gümüşhane, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Samsun illerinde faaliyet gösteren 172 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, kısıtlayıcı beyanname verilme süreleri, mesleğin mükellefler tarafından değer görmemesi, mesleki sorumluluğun fazla olması, mesleğin fazla mesai gerektirmesi ve elde edilen kazancın düşük olması meslek mensuplarınca algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Yıldırım (2007) tarafından Erzurum, Erzincan, Ağrı illerinde faaliyet gösteren 98 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, mesleğin yoğun stresli bir meslek olduğu, ücretlerin tatmin edici olmadığı, kalifiye personel sıkıntısı yaşandığı, bağlı buldukları meslek kuruluşlarının faaliyetlerini orta düzeyde yeterli olduğu ve geçici dönem vergi beyanının gereksiz olduğu meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Bilen (2008) tarafından, Erzincan, Erzurum, Elazığ, Malatya, Kars, Van ve Bitlis illerinde faaliyet yürüten 296 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, iş yoğunluğu, mükelleflerden düzenli tahsilat yapılamaması, meslektaşların ucuza defter tutması, mevzuatın

sürekli değişmesi, kayıt dışı yürütülen mesleki faaliyetler, kalifiye personel sıkıntısı, cezai yaptırımların önemsiz hatalarda bile yüksek olması, denetimlerin yetersiz oluşu ve ciddi uygulanmasını engellemesi ve kamu kuruluşlarındaki memurların mesleki bilgiye sahip olmaması meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Özulucan, Bengü ve Özdemir (2010) tarafından, Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunlarını, uygulama karşılaştıkları yetersizlikleri ve meslek odalarından beklentilerini araştırmak amacıyla, Türkiye genelinde faaliyet gösteren 1395 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, ankete katılan meslek mensupları, mükelleflerin; meslek mensuplarına karşı güvensiz olduklarını, mesleğe gereken önemi vermediklerini, ücret ödeme ve bilgi verme konusundaki isteksiz olduklarını, muhasebe konusundaki bilgi eksikliklerinin bulunduğunu, kanun dışı taleplerinin olduğunu, vergi, sigorta ödeme gibi sorumluluklarını zamanında yerine getirmediklerini, belge ve kayıt düzeni konusunda yeterli özeni göstermediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, meslek mensubu ücretinin yetersiz oluşu, mevcut mali tatil süresinin yetersiz oluşu, bürokratik işlemlerdeki yoğunluk, sürekli mevzuat değişikliği ve kalifiye personel sıkıntısı meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Bıyan (2012) tarafından meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmek amacıyla Türkiye genelinde 2.740 meslek mensubu ile anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre; meslek camiasında yaşanan haksız rekabet, mükelleflerden düzenli tahsilat yapılamaması, mesleğin gereken saygıyı görmemesi, bağlı oldukları meslek odaların haklarını savunmaktaki yetersizliği, yapılan kanuni düzenlemelerin yeterince anlaşılır ve açıklayıcı olmaması, kalifiye personel sıkıntısı ve mevcut mali tatilin yetersiz oluşu, meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Gökgöz ve Zeytin (2012) tarafından Yalova ve Bilecik illerinde faaliyet gösteren 127 meslek mensubuna yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, meslek mensuplarının iş yükü fazlalığı en önemli sorun olarak belirlemiştir. Ücretlerin yetersizliği, kamu kurumlarındaki bürokratik işlemlerin fazlalığı, ücretlerin zamanında tahsil edilememesi, belgelerin zamanında teslim edilmemesi, özel hayata yeterli zaman ayıramamaları ise sırasıyla diğer önemli sorunlar olarak tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının en önemli beklentisinin ücretlerin zamanında ödenmesi olduğu görülmüştür.

Yıldırım ve Güney (2012) tarafından Erzurum ilinde faaliyet gösteren 85 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, düzenli tahsilat yapılamaması, mesleki sorumluluğun, sahip olduğu yetkiden daha fazla olması, af yasaların sıklığı nedeni ile mükellef ile ilişkilerin bozulması, mükelleflerin muhasebeyi gereksiz görmeleri, muhasebe bilgileri ile ilgilenen tarafların, meslek mensuplarının yaptıkları işi küçümsemeleri ve yeterince bilgi vermemesi, kanun değişikliklerinde meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması, adaletsiz mükellef dağılımı, asgari ücret tarifesi uygulaması ve mevcut mali tatil uygulamasından istenilen düzeyde yararlanılamaması meslek mensuplarında algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

İbrahimoğlu, Kara ve Karaca (2014) tarafından Gaziantep ilinde faaliyet gösteren 304 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, meslek mensuplarının yaşadıkları sorunlardan mükelleflerin haberdar olmaması, mükelleflerin kanunsuz taleplerde bulunması, mükelleflerin meslek mensubu ile aralarında anlaştığı resmi (yazılı) kurallara uymaması, ücret tarifesine uyulmaması, kayıt dışı mesleki faaliyet yürütülmesi, mesleğin çok stresli olması, mesleki faaliyetin maddi ve manevi beklentileri karşılamaması ve özel hayata yeterli zaman ayırılamaması meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Tuğay ve Tekşen (2014) tarafından Burdur ilinde faaliyet gösteren 99 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, mükelleflerin meslek mensubuna az vergi ödetmesi konusunda talepte bulunması, mevzuatın sürekli değişmesi, meslektaşların ucuza defter tutması, iş yükü yoğunluğu, ücret tahsilinde yaşanan sıkıntılar ankete katılan meslek mensupları tarafından önemli görülen sorunlar olarak tespit edilmiştir. Meslek mensuplarının beklentileri ise mükellefler tarafından belgelerin zamanında teslim etmeleri, mükelleflerin vergi ödeme sorumluluklarını kendilerinin yerine getirmesi ve belge düzenleme hususunda sahteciliğe başvurmamaları olduğu tespit edilmiştir.

Aydemir (2015) tarafından Türkiye genelinde faaliyet gösteren 428 meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, meslek mensuplarının algıladıkları sorunlar sırasıyla ağır iş yükü, meslektaşların ucuza defter tutması, ücretlerin tahsilinde yaşanan sıkıntı ve sahip oldukları yetki ve sorumluluğa karşın elde ettikleri kazancın düşük olması olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan meslek

mensuplarının beklentileri ise, ücret tahsilindeki sıkıntıya yönelik çözüm bulunması, bildirim ve beyanların basitleştirilmesi, mesleğin hak ettiği saygınlığa kavuşmasını, mesleki düzenlemelerin yapılması sırasında meslek kuruluşları ve meslek mensuplarının görüşüne başvurulması ve meslek mensuplarının tutacakları defter sayısına bir kota getirilmesini yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Dizman ve Güney (2015) tarafından Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, bürokratik işlerin yoğunluğunun en önemli sorun olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Vergi yargısının işleyişinin yavaş olması, önlenemeyen ve azaltılamayan bir kayıt dışı ekonominin varlığı, mevzuat değişikliklerinde meslek mensuplarının görüşlerine yeterince başvurulmaması, vergi inceleme işlemlerinde denetçilerin ön yargılı olma durumu ve mevcut vergi sistemindeki karmaşık ve sistematik olmayan bir yapının varlığı ankete katılan meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Kaya (2015) tarafından Elazığ ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, kanunların sürekli değişmesi, meslektaşlar arasında yaşanan haksız rekabet, iş yükünün fazla olması, kalifiye personel sıkıntısı, kariyer gelişiminin yavaşlığı ve standartlar ile tekdüzen hesap planı arasındaki uyumsuzluk ankete katılan meslek mensupları tarafından algılanan öncelikli sorunlar olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, meslek mensuplarının sorunlarının yeterince önemsenmemesi, yasal düzenlemelerin yeterli oranda yapılmaması ve kurumlar arası iletişim eksikliği sorunların çözüme kavuşmamasının sebepleri olarak ifade edilmiştir.

Deran, Erduru ve Keleş (2016) tarafından Ordu ilinde faaliyet gösteren 131 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, yasal mevzuatların sık sık değiştirilmesi, mükelleflerin zamanın bilgi ve belge akışı sağlamaması, mükelleflerin mevzuattan kaynaklı diğer işleriyle de ilgilenilmesi, meslektaşlar arasında haksız rekabetin yaşanması, ücret tahsilatında yaşanan güçlükler, asgari ücret tarifesinde belirlenen ücretin verilen hizmete göre yetersiz oluşu, muhasebe düzenlemelerinin öğrenilmesi ve takibinde yaşanan güçlük, mükelleflerin az vergi ödemeye yönelik taleplerinin olması ve kalifiye personel bulmada yaşanan sıkıntı, meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Gündüz ve Özen (2016) tarafından Uşak ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, iş yükünün fazla olması, ücret tahsili konusunda sorunlar yaşanması, mükellefler tarafından belgelerin zamanında teslim edilmemesi, bazı meslektaşların asgari ücret tarifesinin altında ücretle defter tutması ve kamu kurumlarındaki bürokratik işlemlerin fazlalığı ankete katılan meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, meslek mensuplarının çözüme kavuşmamış sorunlarına rağmen genel olarak meslek mensubu olmaktan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Deren ve Beller (2017) tarafından Niğde ilinde faaliyet gösteren 45 meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, mükelleflerin mesleğe yeteri kadar önem vermemeleri, yeterli düzeyde ve zamanında bilgi vermemeleri, kanun dışı eğilim ve talepleri ve ücret tahsili konusunda yaşanan sıkıntılar, mevzuatta yaşanan sürekli değişim, kullanılan muhasebe paket programına ilişkin sorunlar ve kariyer gelişimine ilişkin sorunlar, meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Öztürk ve Şimşek (2017) tarafından Erzurum İlinde faaliyet gösteren 82 muhasebe meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, mükellefler tarafından evrakların zamanında teslim edilmemesi, ücret tahsili konusunda sorun yaşanması, meslek mensubuna gereken değer verilmemesi, verilen hizmete karşın alınan ücretin yetersiz oluşu, iş yoğunluğu nedeni ile özel hayata yeterli zaman ayıramaması, eğitim döneminde pratik uygulamalara yeterince ağırlık verilmemesi, kalifiye personel sıkıntısı, kamu kurumlarının meslek mensubuna karşı önyargılı tutumu, meslektaşların ucuza defter tutması, beyannamelerin çok olması ve sıklıkla verilmesi, mevzuat değişikliklerinin sık sık yapılması ve yeterince açıklayıcı olmaması, ankete katılan muhasebe meslek mensupları tarafından algılanan sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Yüreklı ve Özdemir (2017) tarafından Denizli ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yönelik anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, mükelleflerin; muhasebe belgelerini ve evraklarını tam ve zamanında teslim etmemesi, usulsüz beyanda bulunmaları, yeterli muhasebe bilgi ve bilincine sahip olmamaları ve muhtasar beyannamesinin işlevleri konusunda bilgi sahibi olmamaları ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının öncelikli sorunları olarak tespit edilmiştir.

Durmuş ve Sekizsu (2017) tarafından Malatya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, ankete katılan meslek mensupları, mesleğin yorucu ve yıpratıcı olduğunu, mükelleflerle ve ilişki içinde buldukları kamu kurumları ve meslek kuruluşlarıyla olan ilişkilerinde sorunlar yaşandığını, mükelleflerden aldıkları ücretlerin yetersiz olduğunu ve ücret tahsili konusunda da sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Kızıl vd., (2019) tarafından Kocaeli ilinde faaliyet gösteren 52 muhasebe meslek mensubuna anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda, bazı meslektaşların ucuza defter tutması, iş yükünün fazlalığı nedeni ile özel hayata yeterli vakit ayıramamak, mevzuatta sürekli değişiklik yapılması ve takip edilmesinde zorluk yaşanması, kamu kurumlarında bürokratik işlemlerin fazla olması, ücret tahsili konusunda yaşanan sıkıntılar, mükelleflerin az vergi ödetilmesi ve hukuka aykırı iş yaptırmak yönündeki talepleri, iş ortamının sıkıcı olması ve denetimlerin yoğunluğu ankete katılan meslek mensuplarının öncelikli sorunları olarak tespit edilmiştir.

Yapılan literatür incelemesi sonucuna göre yapılan çalışmaların çoğunlukla yerel bazda olduğu görülmektedir. Türkiye geneli yapılan çalışma sayısı sınırlı olduğundan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE BULGULARI

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını, memnuniyet düzeylerini ve beklentilerini tespit etmek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla Türkiye genelinde faaliyet gösteren 406 meslek mensubuna çevrimiçi (online) anket uygulaması yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Yöntem, Evren ve Örneklemi

Araştırmada kullanılan anket sorularının hazırlanmasında Gökdeniz ve Zeytin (2012) ve Kızıl vd., (2019) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının yanıtları Google Formlar'da (Google Forms) düzenlenerek Microsoft Excel'e aktarılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki 116.217 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Örneklem hesaplamasına göre 383 meslek mensubu evreni temsil etmektedir. Bu doğrultuda, 406 meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Ayrıca G power programı kullanılarak, araştırmanın gücü hesaplanmıştır. Mevcut katılımcı sayısı ile alfa değeri 0.05, etki düzeyi 0.2 olarak kabul edilerek yapılan analizde araştırmanın gücü 0,9913 olarak bulunmuştur.

2.3. Bulgular

Araştırmaya katılan meslek mensuplarına ait; demografik veriler, mesleki bilgi ve görüşleri gibi değişkenlere frekans analizi uygulanmıştır. Sonuçlar n ve % olarak tablolarda verilmiştir. Sonrasında, Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinin geçerlik (faktör analizi) ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Faktör analizi öncesinde uygunluk amacıyla KMO Barlett's testi uygulanmıştır. Ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilirliği Cronbach's Alpha katsayısı ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin demografik ve mesleki verilere göre farklılık gösterip göstermediği anlamlılık testleri ile analiz edilmiştir. Hangi analizin kullanılacağına karar vermeden önce, öncelikle verilerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogrov Smirnov ve Shapiro-wilk sınamaları ile değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uymayan verilerin; analizi için ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U testi, iki veya daha fazla değişkenin karşılaştırılmasında ise; Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Anlamli çıkan analizlerde hangi gruplar arasında fark olduğunun belirlenmesi için, aralarında sırayla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Araştırmanın analizinde SPSS v25 istatistik programı kullanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgilerinin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	251	61,8
	Kadın	155	38,2
Yaş	20-29	13	3,2
	30-39	125	30,8
	40-49	195	48,0
	50-59	67	16,5
	60 ve üzeri	6	1,5
Öğrenim Düzeyi	Lise	5	1,2
	Önlisans	33	8,1
	Lisans	340	83,7
	Yüksek lisans	28	6,9
Toplam		406	100,0

Araştırmaya katılanların demografik bilgileri değerlendirildiğinde; %61,8'inin erkek, %48'inin 40-49 yaş aralığında ve %83,7'sinin lisans mezunu oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Mesleki Bilgilerinin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Mesleki Ünvan	SM	10	2,5
	SMMM	347	85,5
	SMMM Stajyeri	28	6,9
Mesleki Deneyim	YMM	21	5,2
	0-5 yıl	48	11,8
	6-10 yıl	137	33,7
	11-20 yıl	173	42,6
Faaliyet Gösterilen Yer	20 ve üzeri	48	11,8
	İl	234	57,6
	İlçe	172	42,4
Çalışma Şekli	Bağımlı	139	34,2
	Bağımsız	267	65,8
Çalışma Yeri (Bağımlılar İçin)	Cevapsız	266	65,5
	Kamu Kurumu	10	2,5
	Muhasebe Bürosu	80	19,7
	Özel Kuruluş	50	12,3
Total		406	100,0

Araştırmaya katılanların mesleki bilgileri değerlendirildiğinde; %85,5'inin SMMM, %42,6'sının 11-20 yıl mesleki deneyimi olduğu, %57,6'sının il de faaliyet gösterdiği, %65,8'inin bağımsız şekilde çalıştığı, %19,7'sinin muhasebe bürosu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Mesleki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Mesleğe Giriş Konusundaki Görüşünüz	Giriş Kolaylaştırılmalıdır	99	24,4
	Giriş Zorlaştırılmalıdır	128	31,5
	Sistem İyi ve Yeterlidir	179	44,1
Mesleğe Giriş Konusunda Yeni Bir Yasal Düzenlemeye Gereklik Var mı?	Evet	236	58,1
	Hayır	170	41,9
Sınavlara Giriş İçin Aranılan Ön Koşullar Size Göre Yeterli mi?	Total	204	50,2
	Hayır	202	49,8
SMMM Olmak Size Göre Tüm Süreçler Göz Önüne Alındığında Nasıl Bir Süreçtir?	Total	65	16,0
	Normal	111	27,3
	Zor	230	56,7
Total		406	100,0

Araştırmaya katılanların mesleki görüşleri değerlendirildiğinde; %44,1'i "Sistem iyi ve yeterlidir" görüşünde, %31,5'i "mesleğe giriş zorlaştırılmalıdır" görüşündedir. "%58,1'i mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye gereksinim olduğunu düşünmekte, %50,2'si sınavlara giriş ön koşullarını yeterli görmekte, %56,7'si tarafından "SMMM olmak tüm süreçler göz önüne alındığında zor bir süreç olarak görülmüştür.

Tablo 4. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Madde Ortalamalarının Değerlendirilmesi

İfadeler	n	Ortalama	S.S:
Meslek Mensubu Sayısı Gereğinden Fazla Olması	406	1,707	1,0888
Devlet Kurumlarında Bürokrasinin Fazla Olması	406	1,700	1,0053
Mevzuatın Sık Sık Değişmesi ve Takip Edilmesinin Zor Olması	406	1,531	,9451
Büro Ortamının ve İş Düzeyinin Sıkıcı Olması	406	2,022	1,3098
Meslek Mensuplarının Sorumluluklarına Rağmen Kazancın Düşük Olması	406	1,653	1,0471
Mükellefler Tarafından Az Vergi Ödetilmesi Yönündeki İsteklerinin Olması	406	1,722	1,0744
Mükelleflerin Hukuka Aykırı İş Yaptırmak İsteklerinin Olması	406	1,834	1,1829
Denetimlerin Çok Olması	406	2,086	1,3163
İş Yükünden Dolayı Özel Hayata Zaman Ayıramama	406	1,697	1,1197
Meslekle İlgili Teknolojik Gelişmelere Ayak Uydurulamaması	406	1,924	1,2906
Tecrübeli Muhasebe Elemanının Bulunamaması	406	1,783	1,1471
Vergi İncelemelerinde Mükelleflerin Potansiyel Suçlu Gibi Görülmesi	406	1,734	1,1453
Mükelleflerin Ücretlerini Ödememesi veya Düzensiz Ödeme yapması	406	1,672	1,0428
Bazı Meslek Mensuplarının Ucuza Defter Tutmaları	406	1,645	1,0387

1: Kesinlikle Katılıyorum-5: Kesinlikle Katılmıyorum

Muhasebe meslek sorunları ölçeği ifadeleri değerlendirildiğinde "Mevzuatın Sık Sık Değişmesi ve Takip Edilmesinin Zor Olması" ve "Bazı Meslek Mensuplarının Ucuza Defter Tutmaları" en fazla sorunun yaşandığı ifadeler olarak belirlenmiştir. "Denetimlerin Çok Olması" ve "Büro Ortamının ve İş Düzeyinin Sıkıcı Olması" en az sorunun yaşandığı konular olarak belirlenmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılanların Mesleki Memnuniyetinin Değerlendirilmesi

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Muhasebe Meslek Mensubu Olmaktan Memnun musunuz?	Evet	272	67,0
	Hayır	134	33,0
Memnunsanız En Önemli Sebebi Nedir?	Cevapsız	134	33,0
	İş Tatmini Sağlaması	71	17,5
	Kazancın İyi Olması	86	21,2
	Mesleğin Gelişime Açık Olması	87	21,4
	Prestij	28	6,9
Memnun Değilseniz En Önemli Sebebi Nedir?	Cevapsız	272	67,0
	İş Tatmini Sağlayan Bir Meslek Olmaması	13	3,2
	Kazancın Düşük Olması	25	6,2
	Kazancının Düşük Olması	1	,2
	Meslek Mensubu Sayısının Fazlalığı	39	9,6
	Saygın Bir Meslek Olarak Görülmemesi	56	13,8
Total		406	100,0

Araştırmaya katılanların mesleki memnuniyeti değerlendirildiğinde; %67'sinin mesleğinden memnun olduğu, %21,4'ünün bunun sebebini mesleğin gelişme açık olması, %21,2'sinin kazancının iyi olması olarak belirtilmiştir. Memnun olmayanların sebebi olarak ise; 13,8 oranında saygın bir meslek olarak görülmemesi, %9,6 oranında meslek mensubu sayısının fazla olması olarak ifade edilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılanların Mesleki Görüş ve Önerilerinin Değerlendirilmesi

	n	Ortalama	S.S:
Mesleğe Giriş Sınavları Daha Zor Bir Format Haline Getirilmeli ve Meslek Mensubu Sayısının Kontrollü Artışı Sağlanmalıdır	406	1,736	1,1008
Mesleğe Girilmesi Sonrasında Meslek Mensupları Güncel Gelişmeler Takip Etmeli ve Kendini Geliştirmeli	405	1,511	,8634
Üniversiteler ile Daha Fazla İş Birliği Yapılarak Mesleğin Akademik Ayağı Güçlendirilmeli	406	1,552	,8978
Ücretler Arttırılmalı	406	1,574	,9340
Denetimler Sıkılaştırılmalı	404	2,168	1,3683

1:Kesinlikle Katılıyorum-5:Kesinlikle Katılmıyorum

Araştırmaya katılanların mesleki görüş ve önerileri değerlendirildiğinde; “Mesleğe Girilmesi Sonrasında Meslek Mensupları Güncel Gelişmeler Takip Etmeli ve Kendini Geliştirmeli” ve “Üniversiteler ile Daha Fazla İş Birliği Yapılarak Mesleğin Akademik Ayağı Güçlendirilmeli” önerileri en fazla önem verilen öneriler olmuştur.

Tablo 7. Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği Faktör Analizi İçin KMO and Bartlett's Testi

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		
		,899
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2077,442
	df	91
	Sig.	,000

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliğinin belirlenmesi amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi öncesinde örneklem yeterliliğinin saptanması için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği değeri ve örneklem sınama büyüklüğünü belirlemek için Bartlett Küresellik Testi yapılmıştır. Buna göre faktör analizi için örneklem büyüklüğü “çok iyi” sınıflaması içinde yer almaktadır. Bartlett küresellik testi sonucunda ise $p = 0.000$ olarak bulunmuştur. Sonuçlar; verilerin faktör analizi için yeterli ve korelasyon matrisinin uygun olduğu göstermektedir.

Tablo 8. Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği Faktörlerin Varyansı Açıklama Yüzdeleri

Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings			
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	
1	5,779	41,282	41,282	2,886	20,615	20,615	
2	1,181	8,436	49,717	2,730	19,503	40,118	
3	1,007	7,192	56,910	2,351	16,792	56,910	

Faktör yapısının incelenmesinde en yaygın kullanılan istatistiksel tekniklerden Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve Varimax Rotasyon yöntemi kullanılmıştır. Faktör analizi sonucunda esnek çalışma saatleri ölçeğinin 3 boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Ölçek varyansın %56,91'ini açıklamaktadır.

Tablo 9. Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Dağılımı

Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği	Alt Boyutlar		
	Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar	Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar	Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar
13.Mükelleflerin Ücretlerini Ödememesi veya Düzensiz Ödeme yapması	,773		
11.Tecrübeli Muhasebe Elemanının Bulunamaması	,730		
14.Bazı Meslek Mensuplarının Ucuza Defter Tutmaları	,713		
12.Vergi İncelemelerinde Mükelleflerin Potansiyel Suçlu Gibi Görülmesi	,671		
4.Büro Ortamının ve İş Düzeninin Sıkıcı Olması		,727	
8.Denetimlerin Çok Olması		,712	
6.Mükellefler Tarafından Az Vergi Ödetilmesi Yönündeki İsteklerinin Olması		,583	
7.Mükelleflerin Hukuka Aykırı İş Yaptırmak İsteklerinin Olması		,571	
10.Meslekle İlgili Teknolojik Gelişmelere Ayak Uydurulamaması		,521	
9.İş Yükünden Dolayı Özel Hayata Zaman Ayıramama		,482	
3.Mevzuatın Sık Sık Değişmesi ve Takip Edilmesinin Zor Olması			,768
2.Devlet Kurumlarında Bürokrasinin Fazla Olması			,730
1.Meslek Mensubu Sayısı Gereğinden Fazla Olması			,587
5.Meslek Mensuplarının Sorumluluklarına Rağmen Kazancın Düşük Olması			,435

Analiz sonucunda madde dağılımları incelendiğinde; 11,12,13,14. maddeler 1. boyutu, 4,6,7,8,9,10. maddeler 2. Boyutu, 1,2,3,5. maddeler de 3. boyutu oluşturmaktadır. İfadeler değerlendirildiğinde boyutlar, **Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar**, **Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar** ve **Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar** olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 10. Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Analizi

	Cronbach's Alpha	N
Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar	0,807	4
Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar	0,798	6
Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar	0,690	4
Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği (Toplam)	0,887	14

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliği; Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı ile değerlendirilmiştir. İç tutarlılığı gösteren tüm maddeler için Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı **Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar** alt boyutu için, 0.807, **Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar** alt boyutu için, 0.798, **Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar** alt boyutu için 0.690 ve **Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği (Toplam)** için 0.887 olarak bulunmuştur. Söz konusu değerlere göre ölçeğin güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 11. Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Analizi

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar	,254	406	,000	,772	406	,000
Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar	,214	406	,000	,842	406	,000
Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar	,249	406	,000	,744	406	,000
Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği (Toplam)	,204	406	,000	,798	406	,000

Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-wilk testleri sonucunda “Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği ve alt boyut puanlarının” dağılımının normal olmadığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bu nedenle analizlerde ikili karşılaştırmalarda Mann-whitney U testi, üç ve daha fazla grupların karşılaştırılmasında ise Kruskal-wallis testi uygulanmıştır.

Tablo 12. Demografik Verilere Göre Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

Özellikler		Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar	Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar	Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar	Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği (Toplam)	
		n	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	
Cinsiyet	Erkek	251	207,93	212,36	202,03	209,77
	Kadın	155	196,33	189,15	205,87	193,34
	Test	p*	0.324	0.048	0.744	0.169
		u	18340,5	17229,0	19084,5	17878,0
Yaş	20-29	13	352,38	305,69	305,04	347,46
	30-39	125	229,45	229,80	210,43	229,62
	40-49	195	188,49	180,18	197,07	182,87
	50-59	67	161,01	196,31	181,04	179,32
	60 ve üzeri	6	302,58	272,08	299,08	288,00
	Test	p**	0,000	0,000	0,001	0,000
		χ^2	44,942	26,420	17,901	37,965
Öğrenim Düzeyi	Lise	5	197,10	197,00	280,40	213,40
	Önlisans	33	267,21	266,14	299,64	281,58
	Lisans	340	198,57	196,21	193,97	195,02
	Yüksek lisans	28	189,38	219,32	192,23	212,66
	Test	p**	0,011	0,010	0,000	0,001
	χ^2	11,157	11,358	27,904	16,687	

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır

**Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır

Demografik verilere göre muhasebe meslek sorunları ölçeği ve alt boyutları cinsiyete göre değerlendirildiğinde; “Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.048$) Sonuca göre, kadınların sorunlarının bu boyutta erkeklere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Yaşa göre değerlendirildiğinde; “Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar” ($p=0.000$), “Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar” ($p=0.000$), “Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar” ($p=0.001$), alt boyutunda ve “Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde” ($p=0.000$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında kaynaklandığının belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonuçlara göre “50-59” yaş grubunun tüm alt boyutlarda “20-29” ve “30-39” yaş grubuna göre sorunlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Öğrenim düzeyine göre, “Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar” ($p=0.011$), “Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar” ($p=0.010$), “Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar” ($p=0.001$), alt boyutunda ve “Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde” ($p=0.000$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Farkın hangi gruplar arasında kaynaklandığının belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Tüm alt boyutlar ve ölçek genelinde, ön lisans mezunlarının sorunlarının, lisans ve yüksek lisans mezunlarına göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 13. Mesleki Verilere Göre Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği ve Alt Boyutlarının Değerlendirilmesi

Özellikler	n	Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar	Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar	Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar	Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeği (Toplam)	
		Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	Sıra Ort.	
Mesleki Ünvan	SM	10	211,25	211,20	279,80	220,85
	SMMM	347	199,28	194,78	197,27	195,74
	SMMM Stajyeri	28	285,34	274,68	243,09	286,48
	YMM	21	160,50	248,95	217,38	212,81
	Test	p**	0,001	0,001	0,029	0,001
	χ^2	17,578	15,576	9,046	15,963	
Mesleki Deneyim	0-5 yıl	48	294,74	265,21	284,89	291,99
	6-10 yıl	137	189,50	190,19	203,82	189,89
	11-20 yıl	173	191,94	190,57	180,23	186,56
	20 ve üzeri	48	193,90	226,38	205,07	214,91
	Test	p**	0,000	0,000	0,000	0,000
	χ^2	34,226	19,164	31,134	33,392	
Faaliyet Gösterilen Yer	İl	234	205,09	216,83	194,96	210,69
	İlçe	172	201,34	185,36	215,12	193,72
	Test	p*	0,746	0,007	0,081	0,149
	u	19753,0	17004,0	18126,0	18442,0	
Çalışma Şekli	Bağımlı	139	206,02	217,97	215,13	217,40
	Bağımsız	267	202,19	195,97	197,45	196,26
	Test	p*	0,750	0,072	0,142	0,084
	u	18206,0	16545,5	16940,5	16624,5	

*Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

**Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır.

Mesleki verilere göre muhasebe meslek sorunları ölçeği ve alt boyutları Mesleki Ünvanına göre değerlendirildiğinde; "Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar" ($p=0.001$), "Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar" ($p=0.000$), "Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar" ($p=0.029$), alt boyutunda ve "Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde" ($p=0.001$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Farkın hangi gruplar arasında kaynaklandığının belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. “**Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar**” alt boyutunda YMM’lerin sorunlarının SMMM ve SMMM stajyerlerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. “**Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar**” , “**Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar**” alt boyutunda ve “**Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde**” ise, SMMM’lerin sorunları SMMM stajyeri ve YMM’lere göre daha fazla bulunmuştur.

Mesleki deneyime göre değerlendirildiğinde; “**Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar**” ($p=0.000$), “**Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar**” ($p=0.000$), “**Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar**” ($p=0.000$), alt boyutunda ve “**Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde**” ($p=0.000$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında kaynaklandığının belirlenmesi için ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. “**Meslek Mensupları ve Maddi Sorunlar**” alt boyutunda tüm yaş gruplarının 0-5 yıl deneyimi olanlara göre sorunlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. “**Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar**” alt boyutunda 6-10 yıl ve 11-20 yıl deneyimi olanların 0-5 yıl ve 20 yıl üzeri deneyime olanlara göre sorunlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. “**Devlet Politikaları Kaynaklı Sorunlar**” alt boyutunda 11-20 yıl deneyimi olanların diğer yaş gruplarına göre sorunlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. “**Muhasebe Meslek Sorunları Ölçeğinde**” ise; 6-10 yıl ve 11-20 yıl deneyimi olanların 0-5 yıl ve 20 yıl üzeri deneyime olanlara göre sorunlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Faaliyet gösterilen yere göre değerlendirildiğinde; “**Çalışma Düzeni ve Mükellef Kaynaklı Sorunlar**” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p=0.007$). İlçede faaliyet gösteren katılımcıların daha fazla sorunlarının olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyut ve ölçek genelinde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çalışma şekline göre değerlendirildiğinde, alt boyut ve ölçek genelinde anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Türkiye’deki muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını, mesleki memnuniyet düzeylerini ve beklentilerini tespit etmek ve çözüm önerileri getirmek amacıyla, Türkiye genelinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları üzerinde çevrimiçi (online) anket tekniği kullanılarak yapılmıştır. Anketin örneklemini Türkiye genelinde faaliyet gösteren 406 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır.

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara göre, ankete katılan meslek mensuplarının %58,1’i mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye gereksinim olduğunu kanaatinde olduğunu ifade etmiştir. “Mevzuatın Sık Sık Değişmesi ve Takip Edilmesinin Zor Olması” ve “Bazı Meslek Mensuplarının Ucuza Defter Tutmaları” en fazla sorunun yaşandığı ifadeler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların mesleki memnuniyeti değerlendirildiğinde ise, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %67’sinin mesleğinden memnun olduğunu ifade etmiştir. “Mesleğe Girilmesi Sonrasında Meslek Mensupları Güncel Gelişmeler Takip Etmeli ve Kendini Geliştirmeli” ve “Üniversiteler ile Daha Fazla İş Birliği Yapılarak Mesleğin Akademik Ayağı Güçlendirilmeli” önerileri en fazla önem verilen öneriler olarak tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonuçları ve literatür incelendiğinde, araştırmanın yapıldığı dönem, ölçek ve örneklem gruplarının farklı olmasına rağmen meslek mensupları tarafından algılanan temel sorunların ortak ve aynı sorunlar olduğu görülmektedir. Bunların başında, mevzuatın sık sık değişmesi ve takip edilmesinin zor olması, meslektaşların daha ucuza defter tutmaları, ücret tahsili, mükellefler ile bilgi ve belge paylaşımındaki eksiklik, kamu kurumları çalışanlarının ve mükelleflerin muhasebe meslek mensuplarına karşı önyargılı tutumları ve mesleğin saygın bir meslek olarak görülmemesi, kamu kurumlarının meslek mensuplarını ve meslek odaları görüşlerini göz ardı ettiği karşılaşılan temel sorunlar olarak görülmektedir.

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına yönelik çözüm önerileri olarak;

• Mükellefler ekonomik faaliyetler ve muhasebe sisteminin işleyişi konusunda bilinçlendirilmeli ve meslek mensuplarının görev ve sorumluluk alanı konusunda esneklik ve belirsizlikler ortadan kaldırılmalıdır.

• Muhasebe mesleği ile ilgili sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları koordineli çalışmalı ve muhasebe mesleğinde yaşanan temel sorunları değerlendirilerek kalıcı çözümler geliştirilmelidir.

• Donanımlı ve kalifiye eleman ihtiyacını karşılamak için muhasebe eğitimi konusunda önemli yenilikler yapılmalıdır.

• Muhasebe mesleğine giriş ve uzmanlaşma süreci yeniden düzenlenmelidir. Kademe kademe uzmanlaşma sistemi devreye sokulmalıdır.

- Muhasebe uygulama esaslarının her bir kanun, mevzuat ve yönetmelikte farklı olmasının önüne geçilmeli ve tek bir standart belirlenmelidir.
- Meslek mensuplarının yeni iş ve işlemlere ilişkin sorumlulukları açıkça belirtilmeli ve teknolojiyi yakından takip etmesi ve teknolojiye uyum sağlaması konusunda meslek odalarının gerekeni yapması gerekir.
- Muhasebe denetim süreçlerinde bağımsızlık sınırları ilgili kanunla açıkça belirlenmeli ve olası sorunlara çözüm getirecek düzeyde açıklayıcı ve anlaşılır olmalıdır.
- Haksız rekabetin önüne geçilmesi için ruhsatlı meslek mensubu seçimi konusunda toplum bilinçlendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Ruhsatsız çalışanlara karşı meslek odaları ve Maliye Bakanlığı kalıcı ve etkili önlemler almalıdır. Haksız rekabetin önlenmesi için özel bir komisyon kurulmalı ve komisyon bunu sıkı bir şekilde takip etmelidir.
- Ücret ve tahsilat konusundaki sorunların ortadan kalkması için, her altı ayda bir yeni tarifeler belirlenmeli ve muhasebecilerin ağır vergi yükleri hafifletilmeli ya da kaldırılmalıdır. Ayrıca ücretlerin peşin ve zamanında tahsil edilebilmesi için yazılı kurallar belirlenmeli ve herhangi bir anlaşmazlıkta araya girecek resmi kurumlar oluşturulmalıdır.
- Muhasebe meslek mensuplarının sorumlulukları arasında olmayan, ancak müşteri baskısı ile yaptırılan işlerin yapılması önlenmeli, yapanlara cezai yaptırım uygulanmalıdır.
- Meslek mevzuatı ile yapılan değişiklikler sade, açık ve anlaşılır olmalı ve bağlayıcı kanun ve yönetmeliklere uygun olmalı ve kanunlarda sık sık değişikliğe gidilmemeli, büyük çaplı kesin düzenlemeler ile kanunlar kesinlik kazanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alagöz, A., & Ceran, Y. (2007). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Meslek Örgütünden Beklentileri ile Mesleki Vizyon Algılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Konya İli Uygulaması. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14, 291-312.
- Aydemir, O. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, 71-84.
- Bilen, A. (2008). Doğu Anadolu Bölgesindeki Muhasebe Meslek Mensuplarının Profilleri, Etik Kurallarına Bakışları ve Meslek Sorunları Üzerine Bir Araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 85, 27-42.
- Bıyan, Ö. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Çalışma: Meslek Mensuplarının Demografik Durumları, Mesleki Sorunları ve Değerlendirilmesi. *Sosyoekonomi Dergisi*, 105-134.
- Deran, A., Erduru, İ., & Keleş, D. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları Ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Demografik Özellikler Ve Faaliyet Gösterilen Ekonomik Çevre Açısından Değerlendirilmesi: Ordu Örneği. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 32, 84-109.
- Deren, A., & Beller B. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Bağlı Buldukları Meslek Odasından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 50, 37-56.
- Dizman, Ş., & Güney, S. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu'da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler: Erzincan İli Uygulaması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 97-110.
- Durmuş, A. F., & Sekizsu, H. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Değerlendirmeleri ve Sorunlarının Analizi: Malatya İli Örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 3, 16, 429-438.
- Gökçöz, A., & Zeytin, M. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 477-493.
- Gündüz, M., & Özen, E. (2016). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Meslek Memnuniyet Analizi: Uşak İl Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 70, 67-90.
- Kaya, G. A. (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Öneriler: Elazığ'da Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 41, 207-231.
- Işık, A., Özen, Z., & Kabasoluk, O. (2006). Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Denizli SMMMO*, 8.
- Kalaycı, Ş., & Tekşen, Ö. (2006). Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 31, 90-101.
- Kızıl, C., Aslan, T., & Kızay, Ö. (2019). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve İlgili Çözüm Önerileri: Kocaeli Örneği. *İDA ACADEMIA Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 2 (1), 23-37.
- Özulucan, A., Bengü, H., & Özdemir, F. S. (2010). Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 31, 41-64.
- Tuğay, O., & Tekşen, Ö. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları: Burdur İlinde Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 19 (1), 223-232.
- Yayla, H. E. (2007). Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin İş Tatmini Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Orta ve Doğu Karadeniz Bölgeleri Örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 23, 113-126.
- Yıldırım, S. (2007). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlere İlişkin Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 23, 33-46.
- Yıldırım, S., & Güney, S. (2012). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Genel Sorunları: Erzurum İli Örneği. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 36, 335-48.
- Yürekli, E., & Özdemir, S. (2017). Muhasebe Yetkinliği Özelinde Meslek Mensupları İle Mükellefler Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Denizli Örneği. *Social Sciences Studies (SSS) Journal*, 3 (6), 1008-1019.